

Het 8^{ste} SEOB-bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma. De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan. Dit wordt gedaan door te kijken naar duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen, die betrekking hebben op het IMF-programma, overzichtelijk gepresenteerd.

BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN

- De wisselkoersen voor vreemde valuta daalden verder in januari ten opzichte van de voorgaande maanden.
- De jaar-op-jaar inflatie (hierna: inflatie) kwam in december 2023 uit op 32,6%.
- Deze daling ten opzichte november 2023 is het gevolg van de wisselkoersdaling en het effect van de fiscale en monetaire maatregelen. Hoewel de inflatie afneemt, is deze nog steeds hoog volgens internationale standaarden.
- De gemiddelde inflatie – prijsstijgingen in de laatste 12 maanden, ten opzichte van de 12 maanden daarvoor – blijft hoog en kwam neer op 51,6% in december 2023.
- Op monetair vlak kwamen de geldaggregaten uit beneden maxima overeengekomen met het IMF. De groei van de basisgeldhoeveelheid is in toom.
- Gemiddelde beleggingsrentes bij banken stijgen fors vanaf het 4^e kwartaal van 2023.
- De bruto internationale reserve (inclusief de reserves van banken) stegen per ultimo 2023 fors naar USD 1,35 miljard. Dit zorgde ervoor dat de importdekking neerkwam op 7,5 maanden.
- De kredietwaardigheidsrating van Suriname werd door de internationale kredietbeoordelaar S&P in december 2023 opwaarts bijgesteld van "Selective Default" (SD) naar CCC+/C. Dit als gevolg van de herstructurering van een groot deel van de schulden, zoals de zogenoemde Oppenheimer schulden. Met de China Export Import (Exim) bank werd een principeakkoord op technisch niveau bereikt voor schuldherstructurering.

Tabel 1. Status maatregelen IMF-programma

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
A: Monetair en wisselkoersbeleid	64,3%	33,3%	2,4%
B: Fiscaal beleid	61,3%	9,7%	29,0%
C: Schuld	57,1%	35,7%	7,1%
D: Financiële sector	65,2%	26,1%	8,7%
E: Bestuur	62,1%	31,0%	6,9%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	62,6%	23,6%	13,8%

Opmerking: "Overig" houdt in dat de maatregel is uitgesteld of nog niet is aangevangen, of dat de status van de maatregel onbekend is. De maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen worden bij elke IMF-review herzien en vormen ook onderdeel van beleidsgebieden A tot en met F. Bron: Calculaties SEOB met data IMF-monitoringsmatrix.

Na de afronding van de 4^e evaluatie onder de Extended Fund Facility (EFF)-regeling voor Suriname, heeft het IMF ongeveer USD 53 miljoen uitgekeerd aan Suriname in December 2023. Per eind januari 2024 was volgens onze calculatie 62,6% van de maatregelen binnen het IMF-programma afgerond. Het grootste deel van openstaande maatregelen valt binnen het deelgebied "Fiscaal beleid" (Tabel 1). Het IMF gaf in haar [laatste evaluatie](#) aan dat de uitvoering van het programma naar behoren geschiedt, met uitzondering van het sociaal programma.

SEOB BENDADRUKT HET SOCIAAL PROGRAMMA

Het sociaal programma is een wezenlijk inherent deel van het herstelprogramma. Het IMF geeft aan dat het sociaal programma als doel heeft de zwakkere groepen, alsook mensen in rurale gebieden te beschermen vanwege de afbouw van de subsidies en de daarbij gepaard gaande forse daling van de koopkracht. Echter blijkt dat de overheid haar targets voor dit onderdeel van het herstelprogramma structureel niet behaalt. De overheid blijft helaas in de vicieuze cirkel van kortetermijnmaatregelen, waaronder het uitdelen van pakketten. De doelstelling voor sociale uitgaven is in tegenstelling tot het merendeel van de maatregelen minimaal. Per het 3^e kwartaal van 2023 diende de overheid ruim SRD 2.971 miljoen aan sociale uitgaven bestemd te hebben. De realisatie viel ruim SRD 1.056 miljoen lager uit. Niet alleen blijven de sociale uitgaven achter op de doelstelling ook de effectiviteit en transparantie van de uitgaven laat te wensen over.

De SEOB benadrukt dat er een herevaluatie van het initieel sociaal programma noodzakelijk is. De redenen hiervoor zijn:

- De armoedegrens is achterhaald doordat de inflatie in de afgelopen periode fors geweest is;
- De doelgroep die binnen het programma valt is groter aangezien de koopkracht in de afgelopen periode fors achteruitgegaan is voor meerdere groepen in de samenleving;
- De samenstelling en noodzaak van de behoeften van de samenleving naar de toekomst toe is gewijzigd.

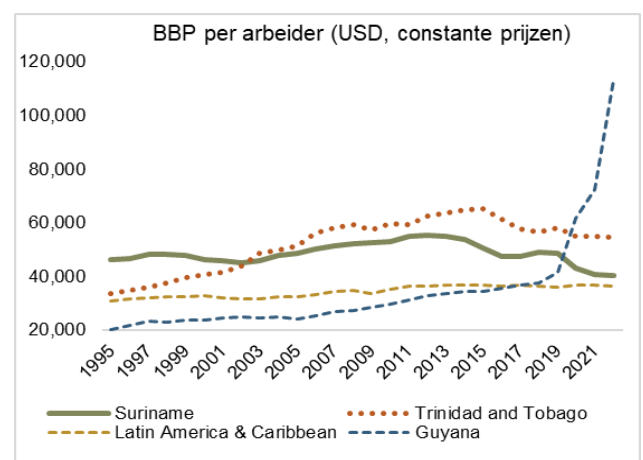
Voorts is het effectief en transparant uitvoeren van het sociaal programma meer dan noodzakelijk in het licht van verdere kostenverhogende maatregelen die in 2024 genomen zullen worden. Het verstrekken van pakketten beschouwt de SEOB niet als een duurzame oplossing voor het sociaal vraagstuk. Het IMF schat de inflatie voor 2024 immers op circa 20%. De volgende zaken zullen bijdragen aan verder verlies van koopkracht in 2024:

- verdere afbouw van subsidies op nutstarieven;
- implementatie van BTW op nutstarieven;
- mogelijke prijsstijgingen van brandstof;
- prijsaanpassingen van producenten ter compensatie van hogere productie- en loonkosten.

Ten slotte dringt de SEOB aan op meer transparantie bij de uitvoering van het sociaal programma, middels het publiceren van voortgang en effectiviteit van sociale uitkeringen. Ook heeft de SEOB reeds eerder aanbevolen de uitbetalingen van sociale uitkeringen via het bankensysteem te laten plaatsvinden. Dit, in het kader van efficiëntie en ontmoedigen van corruptie.

De SEOB vraagt ook aandacht voor de public sector reform. Wij zien het ministerieel besluit voor stopzetting van salarissen voor ambtenaren die niet her-registreren ("spookambtenaren") als een stap in de goede richting. Op deze manier kan de positie van de actieve ambtenaar verbeterd worden met de middelen die bespaard worden op de 'spookambtenaren'.

De aanpak van het ambtenarenapparaat is meer dan noodzakelijk, gezien de productiviteit in Suriname op een neerwaartse trend is; zie grafiek. Het bruto binnenlands product (BBP) per arbeider wordt hierbij door de Wereldbank gehanteerd als graadmeter voor de productiviteit¹.



Bron: Wereldbank.

¹ Het BBP is omgerekend naar constante internationale dollars van 2017 op basis van koopkrachtpariteit tarieven.

RECENTE ECONOMISCHE ONTWIKKELINGEN

INFLATIE 2023 KOMT NEER OP 32,6%; MONETAIRE ONTWIKKELINGEN GUNSTIG

De jaarinflatie voor 2023 kwam volgens het ABS neer op 32,6%. Ten opzichte van november daalde de inflatie verder als gevolg van dalende pompprijzen en wisselkoersen voor vreemde valuta. De maandinflatie in december bedroeg 0,1%. De stijging in nutstarieven met circa 2,4% werd gecompenseerd met een daling in transport – voornamelijk brandstof – met 3,7%. De gemiddelde 12-maandse inflatie kwam neer op 51,6% in december.

De wisselkoersen voor vreemde valuta daalden in december verder. Ten opzichte van november stond de USD/SRD wisselkoers bijna 2% lager. De groei van geldaggregaten is ook in toom. De basisgeldhoeveelheid (M0) viel per ultimo 2023 significant lager uit dan het maximum overeengekomen met het IMF. Daarentegen is een afremming van de kredietverlening evident. De aanhoudende koersdaling, als gevolg van de werking van het flexibele wisselkoerssysteem, brengt zowel voordelen als ook risico's met zich mee. De overheid derft bijvoorbeeld inkomsten (uitgedrukt in SRD) bij een dalende wisselkoers. Voor de lokale exportsector kan een dalende wisselkoers een verslechtering van de concurrentiepositie betekenen. Koersdalingen kunnen daarentegen gunstig uitvallen voor aflossingen van de buitenlandse staatsschuld. Ook zorgt een dalende wisselkoers voor een toename in de koopkracht van de consument. Prijzen van huur uitgedrukt in SRD vallen lager uit. Ook kan dit enige prijsdaling teweegbrengen bij goederen die meteen gekoppeld zijn aan een vreemde valuta, zoals luxe importgoederen.

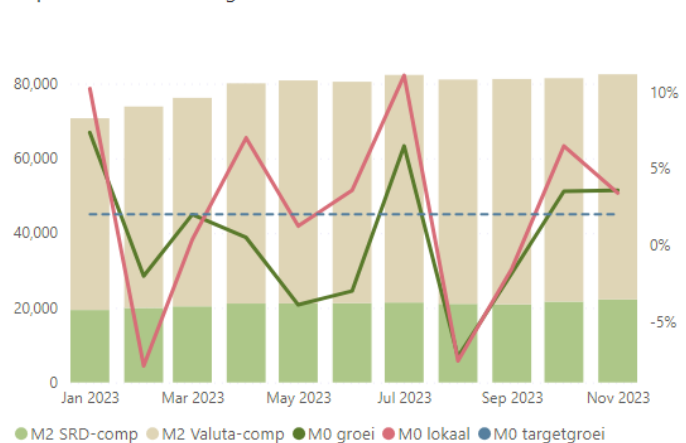
De bruto internationale reserves – inclusief de reserves van commerciële banken – stegen per december 2023 met circa USD 200 miljoen naar een totaal van USD 1,35 miljard. De toename van de reserves is toe te schrijven aan trekkingen op bestaande leningen alsook de uitkering van de tranche van het IMF na de 3^e review. De internationale reserves weerspiegelden een importdekking van ongeveer 7,5 maanden.

Inflatie (in %) en Wisselkoers



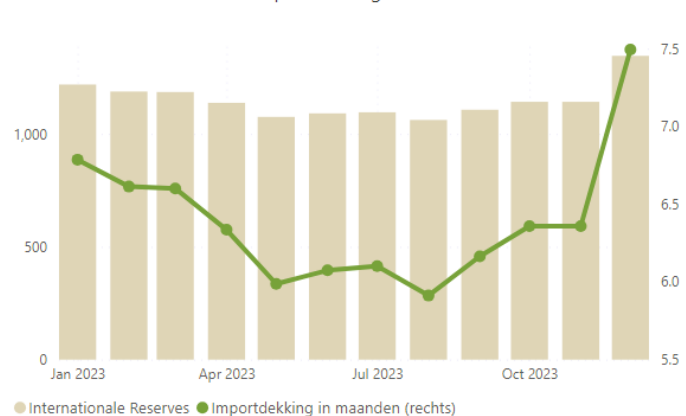
Bronnen: ABS, CBvS.

Liquiditeitsmassa en groei M0



Bronnen: ABS, CBvS.

Internationale Reserves en Importdekking



Bron: CBvS.

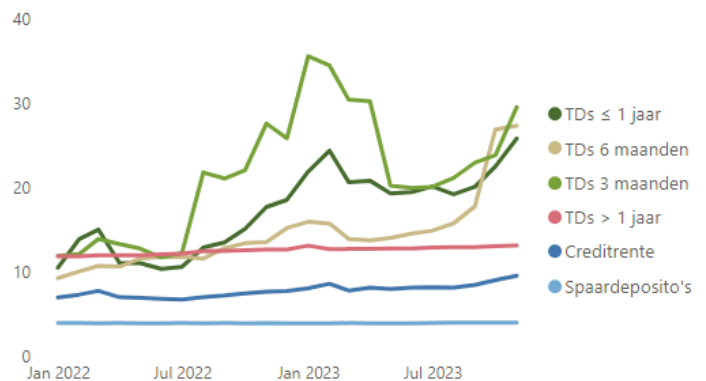
RENTES STIJGEN VERDER; BANKENSECTOR MINDER WINSTGEVEND

Gemiddelde rentes op deposito's stegen substantieel in oktober en november van het vorige jaar. De rentes op termijndeposito's van 3 en 6 maanden stonden tegen de 30%. De gemiddelde leenrentes bleven min of meer op hetzelfde niveau in november 2023. De SEOB verwacht dat stijging in leenrentes zal aanhouden in de komende maanden. Hoge leenrentes kunnen echter uitdagingen voor de economische bedrijvigheid met zich meebrengen. Vooral voor het klein- en middenbedrijf (MKB) zijn de hoge rentekosten ontmoedigend.

De winstgevendheid binnen de bankensector verslechterde in het oktober 2023 ten opzichte van dezelfde maand in 2022. De winstgevendheid gemeten aan de hand van het rendement op activa (ROA) daalde van 2,7% naar 2,2% in voornoemde periode. De kwaliteit van activa verbeterde. Niet-presenterende leningen (NPLs) daalden licht naar 14% in oktober 2023.

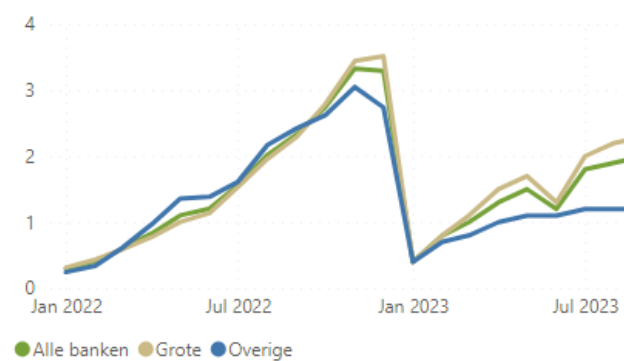
Het doorvoeren van de instructies van de beoordeling van activa (AQR), alsook een nieuw bestuurskader voor staatsbanken zal moeten bijdragen aan het verstevigen van de soliditeit van de bankensector.

Creditrentes SRD (in %)



Bron: CBvS.

Winstgevendheid (ROA, in %)

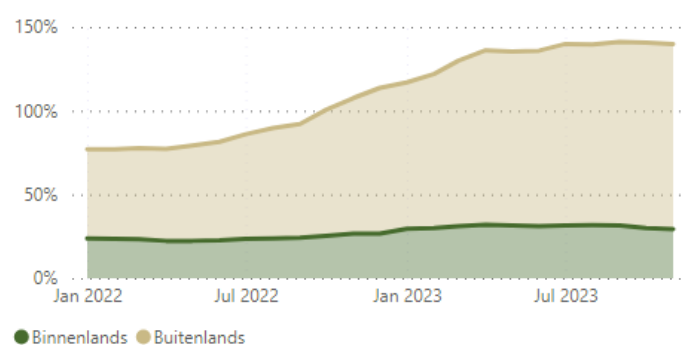


Bron: CBvS.

ONTWIKKELING IN DE STAATSSCHULD

De schuldquote – de staatsschuld in procenten van het BBP – daalde in november licht naar 139,7% volgens de wettelijke definitie. Per november daalde, wegens een wisselkoerseffect, de buitenlandse schuld uitgedrukt in lokale valuta naar SRD 98,8 miljard, terwijl de binnenlandse schuld verder daalde, naar SRD 26,2 miljard. Er werd vordering geboekt op het gebied van de schuldherschikking. Een technisch principeakkoord werd bereikt met Exim China.

Staatsschuld (in % van BBP)



Bron: SDMO.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- De SEOB benadrukt dat de dalende koopkracht een effectief sociaal programma vereist. De SEOB vraagt meer transparantie bij de uitvoering van het sociaal programma, middels het publiceren van voortgang van sociale uitkeringen. Wij bevelen ook aan het bankensysteem in te zetten voor efficiënte en tijdige uitbetalingen van sociale uitkeringen.
- De SEOB dring aan op de hervormingen in de publieke sector. Indien het fenomeen van “spookambtenaren” wordt aangepakt, komt er meer ruimte vrij voor de financiële positie van de actieve ambtenaar. Echter dient de overheid gedegen calculaties uit te voeren bij het verstrekken van loonsverhogingen, zodat deze (1) geen verdere druk op de overheidsfinanciën zetten en (2) niet inflatoir uitwerken. Het IMF stelt voor de loonsom op 6,7% van het BBP te laten neerkomen in 2024.
- Wij verwachten dat de inflatie langzaam verder afneemt in 2024. Het IMF verwacht dat de inflatie in 2024 zal uitkomen rond de 20%, gedreven door verdere tariefsaanpassing van nutsvoorzieningen. De SEOB benadrukt dat voor het realiseren van deze doelstelling fiscale discipline noodzakelijk is. Dit houdt in dat de overheid tekorten dient te vermijden.
- De SEOB verwacht dat de groei van de economie langzaam op gang zal komen in 2024, in geval de inflatie langzaam verder terugloopt. Ook verwachten wij dat de groei gestuwd zal worden door de opstart van de offshore oliesector, in geval van een positief investeringsbesluit van TotalEnergies en Apache.
- De monetaire maatregelen resulteren in een verkrapping van M0. Dit is positief maar resulteert in hoge rentes. De SEOB vraagt aandacht voor faciliteren van kredietverlening aan het MKB, met name voor bedrijven in de import-vervangende of exportsector. De SEOB juicht projecten zoals SURGE, het garantiefonds en het productiekredietfonds toe.
- Alhoewel de stringente monetaire maatregelen nog noodzakelijk zijn, benadrukt de SEOB dat VSB, SBV, CBvS, alsook de overheid de dialoog aangaan op welke wijze de productiesectoren gestimuleerd zullen en kunnen worden ten einde de economische groei te stimuleren,
- De SEOB is voorstander van een IMF-2 programma ter versterking van instituten om de resultaten van dit IMF-programma niet teniet te doen gaan.
- De SEOB pleit ten slotte voor een serieuze aanpak van AML/CFT actions voortvloeiende uit de CFATF-aanbevelingen. De SEOB beveelt ook aan om functionarissen uit de private en bankensector op te nemen in de Nationale Anti-Money Laundering Commissie en/of de AML-PIU. Dit vanwege de impact die non-compliance heeft op de banken en de private sector.
- De SEOB benadrukt dat een AML/CFT (tegengaan van fraude, corruptie, money laundering etc) noodzakelijk is om het juiste investeringsklimaat te creëren, gedegen investeerders aan te trekken en een one-level-paying field voor alle ondernemingen in Suriname te waarborgen.